

Triinu Upkin: Eesti balletipublik ei ole loll, teda ei tohi alahinnata!

Triinu Upkin, Eesti Rahvusballeti kauaaegne tantsija, on astunud korraks koduteatri kaitsva tiiva alt välja ning kolinud oma loominguliste tegemistega nädalaks Estoniast põiki üle tänava, Sakala 3 teatrimaja saali, kus täna esietendub tema uuslavastus «Läbimäng».

Tegu on totaalse autoriteatriga, sest Upkin on ühtaegu «Läbimängu» produtsent, dramaturg, helilooja ja peamine esitaja, ta astub lavale nii tantsija, näitleja kui lauljana. «Läbimängus» saavad kokku kontsert, püstijalakomöödia, ballett, minimuusikal ja monodraama; teose dramaturgiliseks selgrooks on laulud Upkini äsjailmunud esikalbumilt «Kõikvõimalikkus».

Et selle stereotüüpe murdva teatrisündmuse kohta suuremat selgust saada, esitasin Triinule pärast esmaspäevast pikka proovipäeva mõned küsimused.

Vaatasin Estonia kodulehelt järgi: olete meie rahvusballeti baleriin alates 2007. aastast.

Jah, olen töötanud Estonias 16 hooaega, nüüd algab seitsmeteistkümnes.

Kui palju noore pensionäri staatuseni veel minna on?

Praeguse seisuga täpselt neli hooaega. Meil ei käi see arvestus mitte vanuse, vaid tööstaaži järgi. Selleks et balletitantsija hakkaks saama välja teenitud aastate pensioni, peab tal olema 20 aastat järjepidevat tööstaaži.

Triinu Leppik-Upkin

Triinu Upkin, «Kõikvõimalikkus»

plaat

Baleriin, koreograaf ja muusik Sündinud 22.12.1987 Aastast 2007 töötab tantsijana Eesti Rahvusballetis Eesti Balletiliidu juhatuse esimees **Lavastused:** «Öö on lühike, päev on pikk,

kultuur.postimee...

Estonia teater
Eesti Rahvusballett
Teater

pintsel on paras» (2022) «Läbimäng» (2023) **Album:**
«Kõikvõimalikkus» (2023)

Kui suur see pension on?

Umbes-täpselt 300 eurot. Neil, kes töötanud natuke kauem ja kõrgema palgaga, võib see olla ka pisut – nii mõnekümne euro võrra – suurem. Kuna enamik balletiartistide töötab riigiteatrites kultuuritöötaja miinimumpalgaga kuus päeva nädalas sisuliselt hommikust õhtuni ning kõike muud ohverdavalt, siis pole selline tagantjärele kompensatsioon minu meelest sugugi teenimatu. Kuid paraku on tegemist minevikku vajuva traditsiooniga. Kui mul õnnestub need neli hooaega tantsida, siis mina seda veel saan.

Kas Eesti Vabariik kaotas selle ära kui kommunistliku igandi?

Eelmisel valitsusel oli pensionireform koalitsioonileppes – sooviks oli lõpetada ära igasuguste eripensionide maksmine. Selle nimel oli paari aasta eest kõva võitlus, milles mina Eesti Balletiliidu juhatuse esimehena samuti kaasa lõin. Sai käidud riigikogus vastavates komisjonides rääkimas ning ainus, mis saavutada õnnestus, on see, et balletiartistidel on pensioni võimalik välja teenida veel kuni 2036. aastani.

Seega näiteks minu lavapartner «Läbimängu» lavastuses, Marcus Nilson, kes töötanud Estonias tänaseks viis aastat, seda pensioni kunagi saama ei hakka.

Mida see seadusemuudatus suuremas plaanis kaasa toob?

Kardetavasti hakkavad nüüd balletiartistid juba nooremas eas elukutset vahetama – siis, kui seda on veel suhteliselt lihtne teha. Kuid lava jaoks on kindlasti vaja ka neid, kes on nii inimeste kui tantsijatena küpsemad. Mina kindlasti ei soovi, et Estonia oleks juba lähitulevikus juunior-ballett. Usun, et see poleks huvitav ka publikule.

Mulle tundub, et noorte lavastajate jaoks on vähemalt Eesti sõnateatrites praegu ukсед päris hästi lahti, iseäranis nende jaoks, kes valmis töötama provintsis. Ent kuidas on lugu tantsuteatris?

Kui on soov teha midagi balletitaustaga tantsijatele, siis peab tunnistama, et turg on üliväike – sisuliselt vaid Estonia ja Vanemuine. Ja neis mõlemas on jalga ukse vahele saada väga-väga raske. Pealegi on kunstilistel juhtidel omad väljakujunenud maitset, eelistused ja lemmikud. Ning teatril tervikuna omatulu teenimise kohustus, mis kipub peaaegu täielikult välistama seda tüüpi riske.

Lisaks vähendab kohalike noorte lavastajate võimalusi piiritaguste lavastajate kutsumise traditsioon. Eks meil ole eestlastena siiani kahjuks mingi alaväärsuskompleks.

Millisena tajute noore koreograafina oma võimalusi realiseerida end koduteatris?

Õnneks ei saa ma kuidagi öelda, et mulle Estonias võimalusi ei anta – mul on terendamas paar asja. Aga see on küll selge, et täispikka lavastust ma veel niipea ei saa, kui üldse kunagi...

Aga sooviksite?

(Mõtleb natuke.) Tegelikult ikka sooviksin. Tahaksin end proovile panna.

Tunnete, et olete selleks valmis?

See on otsapidi laiem filosoofiline küsimus: kes meist üldse on kunagi millekski tõeliselt valmis? Olen viimastel aastatel korduvalt jõudnud mõtteni, et kui ikka väga tahta midagi teha, siis tuleb võimalusel alustada selle tegemist enne, kui on tulnud lõplik äratundmine, et nüüd olen selleks lõplikult valmis.

Miks nii?

Sest tegelikult ei saa me kunagi piisavalt valmis, ei ole kunagi piisavalt targad, osavad jne. Ma usun, et kui on tugev ja püsiv tahtmine, siis tuleb võimalusel lihtsalt otsast pihta hakata. Asju tehes osutume enamasti võimekamaks, kui varem eeldasime ja arvasime. Vastutus ja väljakutsed on väga arendavad.

Aga Estonias pole teil lavastajana seda võimalust ja väljakutset seni tekkinud?

Ei ole jah. Tundub, et mulle kardetakse usaldada midagi suurt,

sest mind peetakse liiga intellektuaalseks lavastajaks. (Naerab.)
Seda on mulle ka näkku öeldud.

Mida see tähendab?

Et Estonia suurele lavale ja meie püsipublikule oleks minusugune hetkel natuke sobimatu, kuna valitseb õigustatud oht, et kriitiliselt suur hulk potentsiaalsest publikust ei saa aru, mida ma püüan öelda. Ning mõistagi poleks selline kunstiline strateegia kommertslikus plaanis edukas.

Arvate ise samamoodi?

Ma saan väga hästi aru, kust selline kartus pärineb, ning tunnistan, et sellel on oma tõepõhi all. Kuid samas usun, et Eesti balletipublik ei ole loll ning teda ei tohi alahinnata. Teater ei peaks oma repertuaaripoliitikaga tõrjuma välja neid, kes ootavad tantsuteatrit midagi rohkemat kui hangunud tähendustega turvaliste klassikalavastuste igavest taastulemist. Ma ise soovin vaatajana alati, et lavastuses oleks mitmeid kihte ning mul oleks pärast selle nägemist millegi üle järele mõelda.

Samas olen alati valmis möönma, et väga häid klassikaliste ballettide lavastajaid on maailmas tänapäeval hoopis raskem leida kui neid koreograafe, kes pakuvad huvitavaid kaasaegseid lahendusi. Sest klassikalised balletid eeldavad väga head ajastutundmist ja stiilitaju ning suutlikkust oma kohatise teisititegemisi sisuliselt põhjendada.

Triinu Upkin lavastuse «Läbimäng» proovis.

Teele Toova

Tuleme nüüd teie uuslavastuse juurde. Eelreklaami põhjal on mulle jäänud mulje, et «Läbimäng» on interdistsiplinaarne lavastus, mis mõeldud laiemale publikule kui kitsalt klassikalise balleti oma.

Me mängime läbi minu debüütalbumi. Lavastuse dramaturgia kasvab välja nende laulude dramaturgiast. Olen laule kirjutanud alates varajasest noorusest. Sain neis välja elada oma muresid ja rõõme.

Ning seega on «Läbimäng» ühtlasi ka minu, Triinu, läbimäng.

Sõna «läbimäng» on eesti keeles üldse väga huvitav. Mida me mängime läbi? Millest või kellest me mängime läbi? Ja mis algab siis, kui läbimäng saab läbi? Kas me võitsime või kaotasime? Või algab siis midagi, mis on justkui rohkem «päris»? Selle kõigega see lavastus tegeleb.

Panen uues lavastuses publiku ette nii oma oskused kui hinge. Saab näha, kas saan hakkama ja kuidas mind vastu võetakse.

Kuna «Läbimäng» on ka vormilt läbimäng, on siin «teater teatris»-motiiv. Lisaks laulule ja tantsule on ka draamat – ma räägin laval baleriini kohta väga palju. (Naerab.) Sellel kõigel on väga tugev biograafiline sisend, aga lõpuks on tegu ikkagi piisavalt üldistatud probleemistikuga, millega paljud võivad suhestuda. Lisaks albumi lugudele on siin veel kaks spetsiaalselt lavastuse tarbeks kirjutatud pala: «Läbimäng» ja «Mäng läbi». Laval on bänd, muusika tuleb kõik elavas esituses.

Kas ma saan õigesti aru, et «Läbimängus» sünteesite klassikalist balletti moodsa etenduskunsti vormivõtetega?

Jah, võib nii öelda küll. Žanriliselt kuulub minu lavastus kindlasti eelkõige etenduskunsti kaanonisse. Laulva baleriinina panen varvaskingad muidugi jalga ja teen ka täitsa mitu balletisammu, aga see kõik on nii muusika kui ka ideelise plaani tõttu klassikalise balleti kontekstist kaugemale tõmmatud.

Kui suur väljakutse sellise lavastuse tegemine ja väljatoomine teie jaoks on?

Väga suur! See lavastus on minu jaoks suur proovikivi. Panen selles publiku ette nii oma oskused kui hinge. Saab näha, kas saan hakkama ja kuidas mind vastu võetakse. Ning kas see roll, milles ma ennast nüüd püüan presenteerida – laulev baleriin, kes kirjutab endale ise nii tekstid kui muusika –, on avalikkusele üldse aktsepteeritav.

Räägime natuke teie lauludest. Mis žanris need üldse on?

Mul endal on nende liigitamisega alati probleem olnud. Keegi nimetas seda hiljuti intellektuaalseks popiks. Tegemine on eestikeelse popmuusikaga, milles tekstidel on väga oluline roll. Albumi nimi on «Kõikvõimalikkus» ning kõik selle lood räägivad millegi

võimalikkusest.

Triinu Upkin lavastuse «Läbimäng» proovis.

Teele Toova

Olles neid lugusid kuulnud ning teades nende kvaliteeti ja kõla, pakuksin arglikult, et potentsiaalselt sobiksite hästi ka Eesti Laulu või Eurovisiooni lavale...

Oh, jah... (Naerab.) Ma üldse ei salga, et ühe neist lauludest esitasin eelmisel aastal Eesti Laulu konkursile, kuid see ei osutunud valituks. Mu plaadil on see lugu täiesti olemas. Ning ühtlasi ka «Läbimängu» lavastuses, kus me teeme sellest väga suure asja. Meil tuleb laval oma Eurovisioon ning publik saab näha, millest nad Eesti Laulu eelžürii otsuse tõttu ebaõiglaselt ilma jäid! (Naerab.)

Lubate visuaalset tulevärki!

Jah, mul on lavastuses palju kostüümivahetusi ja muud! Presenteerin end igal võimalikul moel, kuniks mu välimus on veel piisavalt kaubanduslik. (Naerab.)

«Läbimäng» etendub Tallinnas Sakala 3 teatrimajas vaid viiel öhtul.

Jah, ja esialgu on see kõik. Tahaksin väga viia oma lavastust ka Tallinnast väljapoole, kuid need otsused tuleb teha lähtuvalt tagasisidest eelseisvatele etendustele.

Mingid järgmised plaanid on sahtlis juba ootel?

Ma ise näen «Läbimängus» oma uue loomingulise elu suurt avapauku. Soovin end arendada nii laulukirjutaja, muusiku, lavastaja kui koreograafina. Ühtlasi loodan võidelda kätte õiguse olla korraga nii baleriin, muusik, lavastaja, etenduskunstnik jne – sooviksin enese näitel kummutada stereotüüpi, et kui tegeleda korraga mitme asjaga, siis tulevad need kõik välja kehvasti.

Ballett on minu suur kutsumus ja kirk, aga oleksin vaid õnnelik, kui mind mäletataks rohkemana kui baleriin.

Kui nimetasite ennist valdkondi, milles end edaspidi

arendada ja täiustada loodate, polnud nende hulgas tantsimist, teie tänast palgatööd.

Ma annan endale täiesti aru, et klassikalist balletti ma enam väga kaua tantsida ei saa. Sest see ala on nii füüsiliselt kui vaimselt sama nõudlik kui profisport. See kulutab keha ning teatud vanuses, mis hakkab minul mitte väga kauges tulevikus kätte jõudma, ei suuda tantsija enam noorematega konkureerida. Standardse vanaduspensionini ei jõua oma erialaga tegeleda ei sportlased ega balletiartistid.

Balletist on eesti kultuuris varem teistesse valdkondadesse üle tulnud ning silmapaistvalt edukaks osutunud mitmed – nt Sulev Nõmmik, Väino Aren, Rein Aren, Ülle Ulla ja Ago-Endrik Kerge –, keda paljud inimesed enam balletiartistidena ei mäleta ega identifitseeri. Kui peaksite oma praegustes ja tulevastes loomingulistest tegemistes edukas olema, läheb teil samamoodi.

See ei hirmuta mind vähimalgi moel. Sest ka ma ise pole kõigi nende kuueteistkümne seni Estonia teatris seni baleriinina töötatud aasta jooksul identifitseerinud end eelkõige või üksnes baleriinina. Ballett on minu suur kutsumus ja kirg, aga baleriini staatusega käib paraku kaasas mingi stereotüüp. Oleksin vaid õnnelik, kui mind mäletataks rohkemana kui baleriin. (Naerab.)